

סימן מג

כבוד הרה"צ המפורסם וכו' מו"ה מאיר גיי
הרב דק' נאזואוילייסק

ע"ד אשה שנתגרשה מבעלה, ואחר שתי שנים באה לקחת פטור מב"ד והגידה שהגידה אז שם אביה חורגה ולא אביה ממש באשר הובאה לביתו בהיותה בת שנה וגדלה אצלו, וגם בפאס כתובה על שם אביה חורגה, והבעל נסע לאמעריקא ולא נודע איפוא הוא, והפץ כת"ר לדעת דעתי בזה.

הנה בשינה שם אביה כבר האריכו האחרונים וכולם החליטו שהגט פסול ושאינן לסמוך על העבודת הגרשוני סי' ג"ה שצידד בזה להקל, ועוד כתבו האחרונים שאם החזיק לאביו שם אחר לא מהנה, כי החזקתו מהני רק לשמו ולא לשם אביו, אכן בנ"ד יש לדון ע"פ מה דקיי"ל בח"מ ס"ס מ"ב שיחוס שכתב פלוני על שם מי שגידלו כשר השטר וכמאמר חז"ל שהמגדל בן חבירו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, והוא משו"ת מיימוני הרי מבואר שכן המנהג לכתוב אב על המגדל, ולא מיקרי שינוי כ"כ, ובפרט בנ"ד שכתוב כן בפאס שלה, הרי שנקראת כן בכל דבר הדרוש לדיניהם, וגם מוכח שאביה חורגה נתרצה בזה, שתחזיק א"ע כבתו, כי בלא הסכמתו לא היו כותבין בפאס שלה על שמו, ואף לדעת הכנה"ג בח"מ שם שאם יש להמגדלו בנים אינו יכול לקראו אביו, והטעם כמ"ש הח"ס חאה"ע ח"א סי' ע"ו לפי שחושש שירד לנחלתו, מ"מ י"ל היכא שהמגדלו מתרצה בפירוש על זה שפיר יכול לקראו אביו, ובלא"ה חולק בתומים על הכנה"ג בזה, ודבריו נראים עיקר, ועוד דאם יש לו בנים זכרים שפיר תוכל בתו חורגתו לקראו אביו, כי אין בזה חשש נחלה, דהא עכ"פ הבנים קודמים. שוב עיינתי בח"ס בפנים ומצאתי שבעצמו כתב כן לחלק בין בן לבת.

והנה בטעם מה שצריך לכתוב שמו ושמה ושם אבותיהם כתב הר"ן בפ"ג דגיטין ועוד ראשונים הטעם דבעינן שיהיה מוכח מתוכו שזה מגרש את זו וכדכתיב ספר כריתות שבכתב הגט יהא מסופר ענין הכריתות שלהם, ולזה כששינו שמם פסול, שהרי אינו מוכח מתוכו, ולפ"ז בנ"ד שגם בפאס שלה נקראת על שם אביה חורגה י"ל דהוי שפיר מוכח מתוכו, ובפרט אם אין לו בת אחרת בשם זה, ולפי שכתובה בפאס על שם אביה חורגה, יבינו שלזה נכתב כן בגט, ולפמ"ש הרא"ש ועוד פוסקים דלמאי דקיי"ל בעידי מסירה כרתי א"צ שיהא מוכח מתוכו והצריכו לכתוב שמו ושמה משום חשש לעז שלא יוציאו לעז שנכתב הגט לשם אחר ודאי דבנ"ד אין שייך חשש לעז כיון שנכתב שם

איך הוא נקרא לס"ת, כי אם הוא נקרא לס"ת מיכל, א"כ הרי כתבו שם העיקר וכשר אף שלא כתבו שם הטפל כמבואר בפוסקים, ואף אם נקרא לס"ת יחיאל מיכל וכתבו כן בגט סגי, כי ידוע אשר מעכל מקורו הוא משם מיכל, והרי נכתב שם העיקרי שלו, ואם נקרא לס"ת בשם יחיאל לבד, ניחה ג"כ דהוי בכלל שנכתב שם העיקר כי ידוע שאצלינו קוראים ליחיאל, מיכל או מעכל, אכן בנ"ד אם נכתב בגט יחיאל דמתקרי מיכל או יחיאל מיכל דמתקרי מיכל י"ל דגרע טפי, דהא אינו נקרא כלל בשם מיכל לחוד, ואף שכתב הט"ג בשנ"מ סק"ג שידוע במקומות ההם שמיכל נקרא מעכל בסגול המם, ולזה כשר אם נכתב מיכל וכמו הירש שקוראים הערש ומ"מ כותבים בגט הירש ע"ש, מ"מ הרי כתב שם שאם חותם מעכל צריך לכתוב מעכל כמו שחותם ונקרא ע"ש, אך לפמ"ש הט"ג שם ובשא"נ סק"ה דכיון שבמקומם ההברה בסגול, אף שכתוב ביוד הירש, קוראים הערש בסגול א"כ אף בנ"ד אם כתוב דמתקרי מיכל מ"מ יקראו מעכל, ואין כאן שינוי השם, אך השינוי הוא מחתימתו, והנה בט"ג שא"ל סק"ד אם נקרא לעבא וכתבו ליבא נשאר בצ"ע ע"ש, ומכ"ש בנ"ד שחותם ג"כ בעין ודאי שאין לשנות, ולזה אם עדיין לא ניתן או שכבר ניתן ואפשר בנקל להשיג גט אחר צריך לכתוב גט אחר, אכן אם הוא שעה"ד להשיג גט אחר, יש מקום להקל דכיון שידוע שכן הברתם במקומם לקרות בסגול אף שכתוב בחיריק, וכמ"ש הט"ג בשנ"ק סק"ה לענין שם קרענדל ע"ש, ואינני קובע מסמרות בזה אחרי שלא ביאר כת"ר איך היה מעשה. ומש"ל דמתקרי מיכל אף שהט"ג כתב לכתוב המכונה מיכל, מ"מ לענ"ד צריך לכתוב דמתקרי כיון שנמצא שם זה בנביאים, ואף ששם הוא שם אשה מ"מ מיקרי שם קודש, וגם כי הוא לה"ק כמ"ש מיכל... וכל תיבה שנמצאת בתנ"ך אם נקרא איש בתיבה זו, מיקרי שם הקודש, כי כל השמות לקוחים משמות או פעלים שבלה"ק, כן נלענ"ד ברור. וכעין זה ראיתי בט"ג מי שנקרא בפ"י כל מיכא לכתוב המכונה מיכא, וגם כתב דלזה יכתבו באלף לפי שהוא רק כינוי, ובאמת נמצא שם מיכא בשמואל א' ט' בנו של מפיכוש, ואף שבדה"י כתוב שם זה בהא לבסוף, מ"מ כיון שמצינו כתוב גם באלף שפיר יש לכתבו באלף, ובפרט דבהא מצינו שהוא שם רשע וכמ"ש בט"ג, ולזה נלענ"ד לכתוב דמתקרי ואף באשה הנקראת בפ"י כל מיכא נלענ"ד לכתוב דמתקריא כיון שנמצא שם זה בתנ"ך אף שהוא שם איש וכמש"ל ודלא כהאחרונים שכתבו לכתוב המכונה, ואכמ"ל בזה.

אולי חותם כן באלף, או אולי נקרא שם המם בקמץ, וצריך לכתבו באלף. והקדמתי שם שלמה ארי' אף שאינו שמו מעריסה, מ"מ הרי הוקבע לו שם זה לעלות לתורה ולכל דבר.

סימן מה

כבוד הרה"צ וכו' מו"ה יהושע נ"י מו"צ בבאקו

ע"ד אשה שנתגרשה ע"י שליח שני שנעשה ע"י פאסט כנהוג ורוצה להנשא תוך ג' חדשים לנתינת הגט, אך כבר עברו ג"ח מיום כתיבת הגט, והמשודך שלה הוא דאקטאר וכן היא ג"כ גמרה חוק לימודה באוניווערסיטעט, ואומרים שידורו יחד אף אם לא ירשו להם לעשות נישואין כעת, וצידד כת"ר להקל כדעת הפוסקים דסגי מזמן כתיבה, וחפץ לדעת דעתי בזה, והנה אנוכי באתי כעת ממעון קיץ ועלי להשיב כמה תשובות ולזאת אשיבו בקוצר.

לענ"ד אין להקל בזה כיון שמפורש ברמ"א באה"ע סי' י"ג שהמנהג כהסוברים משעת נתינה, ומה שמאיימים שידורו בלא נישואין אין לנו להתיר שום איסור בשביל זה ואף דמצינו בש"ס דניחא לחבר למעבד איסורא קלילא כי היכי דלא ליעבד ע"ה איסורא רבא — היינו רק היכא שהחבר יהי' קצת גורם לזה, וכמ"ש בחיבורי ח"א סי' ע"ד וגם דהתם הוי כמו שוגג, וע"ש סי' ע"ו, אבל בנ"ד שהם מזידים גמורים, ואין אנו גורמים להם האיסור, בכגון זה אמרו חז"ל בב"ק ס"ט הלעיטתו לרשע וימות. ואם נקל להם, יבואו לדרוש היתר על כמה איסורים באיום שיעברו עבירות במוזד. רק דבנ"ד י"ל דהנה בגיטין י"ח מקשינן לשמואל דאמר משעת כתיבה, דא"כ יהי' ב' נשים בחצר אחד זו אסורה וזו מותרת, ותרצו דכל אחת זמן גיטה מוכיח עליה, ומייתי הש"ס שם ראי' לשמואל מבריייתא דהמשליש גט ע"ש, ונראה שזהו טעמו של רב דס"ל משעת נתינה, וכ"כ הת"ו ביבמות מ"ב ע"א להדיא, והנה רש"י פירש דשתי נשים של אדם אחד שפירש לים ומסר להן הגט ביום אחד ואחד נכתב חודש קודם השני ע"ש, וקשה למה פירש שהיו של אדם אחד, וגם תירוצ' הש"ס זו זמן גיטה מוכיח עליה תמוה דהלא המקשן ידע מזה שזמניהם אינם שוים, ובכ"ז מקשה, ונראה דס"ל לרש"י דלהכי מקשה מב' נשים של אחד שפורש לים, שלא יעלה על הדעת שכתב גט לאחת קודם של השנית, ובכ"ז משני דכיון שכתב הגט חודש קודם הנתינה קלא אית לה למילתא כדאיתא שם בש"ס מקודם וע"ש ברש"י ובתו'

זה בפאס, וכן קיי"ל בכמה דוכתי דהיכא שיש דבר המוכיח למה עשה כן או שיש לדבר זה קול לא חיישינן ללעזו וחשד והארכתי בזה בחיבורי חלק ה' סי' פ"ה, וגם הרי הג"פ וכמה אחרונים כתבו להקל בשעה"ד בטעות בשם האב, וגם כת"ר הביא דברי הבאר יצחק סי' י"ב בזה, ואף כי בטעות גמור בשם האב קשה להקל, אבל בנ"ד שיש עוד סברות להקל יוכל כת"ר להתירה לשוק, אחרי שא"א להשיג גט אחר, ובפסטר שיתן לה כת"ר לא יכתוב שם האב כלל, רק שמה וכינוי שלה כפי שנכתב בפאס שלה.

סימן מד

כבוד הרה"צ וכו' מו"ה אברהם הלוי נ"י הרב דק' סקאלי

ע"ד אחד ששמו מעריסה, ארי', ובפי כל נקרא ליבל, ובהיותו כבן כ' השיג תעודה מערכאות בשם שלמה זלמן, וכן כתוב בפאס שלו, ומאז הגיד לאחרים שעיקר שמו שלמה ארי', רק ששכחו לכתוב בתעודתו שם ארי', ומאז נקרא לס"ת בשם שלמה ארי', וכן היה חותם לפרקים, ובפ"כ נקרא ליבל כמקדם, ואח"כ נשא אשה במקום רחוק וקראוהו שם סאלאמאן, וכן חתם א"ע שם והדפיס כן פתקאות עם שמו, ולס"ת עלה שם בשם שלמה ארי', ועתה הוא בעירו ורוצה לגרש אשתו ע"י שליח, וחפץ כת"ר לדעת דעתי איך לכתוב שמו בגט, וכאשר אני כעת יושב בכפר מחוסר ספרים ועוסק ברפואות, לזאת אשיב בקוצר. הנה שם ארי' הוא נשתקע, כיון שנקרא לס"ת וחותרם שלמה ארי'. ושינוי השם, א"צ דווקא שישנה שמו בביהמ"ד ע"י הש"צ, וכל שהחזיקו לקראו בשם אחר — הוי שינוי שמו. וכעין זה איתא במדרש, ג' שמות יש לאדם שמו שקורים אביו ואמו, ושם שלמה זלמן נראה ג"כ שאין להשמיטו לגמרי כיון שכ"כ בפאס שלו וכבר כתבתי בחיבורי ח"ג סי' קי"ח וח"ד סי' קכ"ד ששם שכתוב בפאס לא מיקרי נשתקע דהא בע"כ צריך להקרא בשם זה בדברים הנוגעים לערכאות, ושם סאלאמאן ג"כ אין להשמיט, ולזה נראה שצריך לכתוב שלמה אריה המכונה ליבל והמכונה סאלאמאן ודמתקרי שלמה זלמן, וכתבתי זה לבסוף באשר המיעוט קורים בו לפרקים רחוקים, וגם כי שם הקודש שלמה כבר נכתב בתחילה, וזלמן הוא רק כינוי לשלמה, והקדמתי כינוי ליבל אף כי ארי' הוא נקרא אחר שם שלמה, מ"מ ליבל הוא שם שהכל קורים בו במקום זה, וסאלאמאן היה ראוי לכתוב בלא אלף אחר המם, שכן כותבים בפתח, אך באשר כת"ר כתבו באלף חשבתי כי